

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dokument a televizní zpravodajství

Naděžda Vrbová

RNDr. Naděžda Vrbová je odbornice na vzdělávání filmových tvůrců, organizaci výroby filmů a studentských filmových cvičení. Je spoluautorkou několika dokumentárních filmů.

Ve svém příspěvku se zabývala tvorbou dokumentu, upozornila na rozdílnost od zpravodajství a zmínila hlavní stavební prvky dokumentu.

Asi nejzásadnějším rozdílem mezi dokumentem a vlastně celou publicistickou tvorbou a filmem je scénář. V hraném filmu se při samotné realizaci nemá kam odklánět. Ve zjednodušeném a ideálním případě je film hotov napsáním technického scénáře. V publicistice a dokumentu je scénář mnohem méně určujícím prvkem a často se stává, hlavně v publicistice, že scénář ani neexistuje. Stříhač pak má téměř neomezenou volnost pro volbu stříhové skladby, určování tempa a řazení záběrů. Přesto nadále platí pravidla o zachování jednot. Především jednotu celkové atmosféry po technické i pocitové stránce.

V první řadě bychom si měli uvědomit, proč chceme dokument točit, přesně si stanovit cíl, co chceme dokumentem sdělit. Zda jde například o to popsat historickou událost spíše faktograficky nebo vyjádřit pocity a emoce respondentů, kteří danou událost prožili. Zda čas změnil jejich vnímání dané situace nebo ji hodnotí stejně i s odstupem několik desítek let.

Na to nám plně navazuje uvědomění si, zhruba pro jakou věkovou kategorii dokument točím, zda výsledný snímek bude promítán u odborníků nebo spíše širší veřejnosti, která nemá dostatek informací k tématu.

V takovém případě se spíše už dostáváme do klasické publicistiky a k pořadům televizí jako je Objektiv, Koření, Střepiny... V takových pořadech jsou pak vysílány kratší příspěvky, reportáže, které jsou provázány moderátorem celého pořadu. U takových příspěvků se mísí základní požadavky na zpravodajskou reportáž a větší prostor pro seberealizaci, ať už pro redaktora nebo pro kameramana a stříhače, kterým disponuje dokument.

Vždy ale musí existovat a být přítomna „vize do budoucna“. Základní myšlenka, nezodpovězená otázka na závěr, zkrátka jistá pohnutka, která divákovi dává pocit, že dokument něco řeší, že je to sdělení autora a nejedná se o pouhou informovanost, kterou si užije dostatečně u klasického zpravodajství.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V návaznosti na základní myšlenku a stanovený cíl se objevuje požadavek či stavební prvek dokumentu. Jedná se o tzv. stromečkování. To je chápáno ve většině případů jako negativní vlastnost dokumentu, jedná se o neustálé odbočování od hlavního tématu k mnoha dalším a často nepodstatným tématům, které zbytečně odvádí pozornost od hlavní idey. Jde o to si určit, zda daná odbočka a její výsledek posouvají vnímání hlavního tématu a celého snímku kupředu, k námi zvolenému cíli. Můžeme i třeba mozaikou drobných témat proložit hlavní vyprávění a tím jej lehce odlehčit, ale musí to mít své odstatnění, aniž by přinášely další nezodpovězené otázky.

Při stavbě dokumentu, a jeho směřování ke zvolenému cíli nebo vizi, je také možné uvažovat, jaký typ konce zvolíme. Jestli výsledek bude měřitelný nebo ne. Po zhlédnutí měřitelného snímku víme, kdy se co událo, jaký byl průběh a co je jeho výsledkem. U neměřitelného výsledku mluvíme o emocích. Fakta, jestli v příspěvku vůbec zazní, jsou druhořadá.

Dokumenty s hmatatelnými výsledky jsou s obohaceny o výpovědi a komentáře, stejně jako reportáž. Výpověď nám dává navíc emoci a autentičnost, ale pro zpravodajství je to občas překážkou, protože ne všichni aktéři jsou dobrými řečníky. Komentář není tak osobní, ale můžeme ho napsat přímo na natočený materiál a střihač je tak svobodnější při své práci a má větší prostor pro vlastní invenci.